

Література

1. Криминология / под ред. Н. Ф. Кузнецовой, В. В. Лунеева. – М., 2004. – С. 194.
2. Молчанова Т. В. Легализация (отмывание) денежных средств или иного имущества, приобретенных преступным путем: уголовно-правовой и криминологический аспекты / Молчанова Т. В. – Красноярск, 2003. – С. 167–168.
3. Бабаев М. М. Борьба с преступностью как международная проблема / М. М. Бабаев // Преступность и общество : сборник научных трудов. – М. : ВНИИ МВД РФ, 2001. – С. 15.
4. Такими джерелами є Конвенція про правову допомогу 1993 р. між Україною, Росією, Білоруссю, Вірменією, Казахстаном, Таджикистаном, Туркменистаном, Узбекистаном; Договір про співпрацю країн СНД у боротьбі з організованою злочинністю 1995 р.; Угода Міністерств внутрішніх справ країн СНД “О сотрудничестве между министерствами внутренних дел в борьбе с незаконным оборотом наркотических средств и психотропных веществ” 1992 р. та ін.
5. Дорофеев В. А. Основания уголовной ответственности за уклонение от уплаты таможенных платежей / В. А. Дорофеев // Законность. – 2004. – № 6. – С. 14–20.
6. О перспективах развития таможенной службы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.customs.ru>.

УДК 351.82

О. А. Коваленко, здобувач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Академії митної служби України

ОСОБЛИВОСТІ ОБШУКУ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Досліджено особливості проведення обшуку транспортних засобів; встановлено суб'єкти, що здійснюють обшук транспортних засобів на митниці, визначено можливі прогалини під час його проведення. Використано загальнонаукові методи дослідження: системний аналіз, узагальнення, абстрагування, порівняння.

Ключові слова: обшук транспортних засобів; предмети порушення митних правил; спеціально виготовлені сховища; адміністративна дія; контрабандна діяльність.

Исследованы особенности проведения обыска транспортных средств; установлены субъекты, которые осуществляют обыск транспортных средств на таможене, определены возможные недостатки при проведении обыска. Используются общенаучные методы исследования: системный анализ, обобщение, абстрагирование, сравнение.

Ключевые слова: обыск транспортных средств; предметы нарушения таможенных правил; специально изготовленные хранилища; административное действие; контрабандная деятельность.

The article explores the peculiarities of vehicle inspection have been found out; persons, who are conducting the vehicle inspection at the customs, have been determined; possible deficiencies in the procedure of vehicle inspection have been defined. General scientific methods of research are used in this abstract, such as: system analysis, generalization, abstracting, and comparison.

Key words: vehicle inspection; objects of violation of the customs rules; specially fabricated (secret) hiding-places; administrative action; smuggling.

© О. А. Коваленко, 2013

Постановка проблеми. Обшук транспортних засобів істотно відрізняється від інших об'єктів обшуку (зокрема, приміщень). Кожний транспортний засіб має основу (каркас) і обшивку, а всередині – велику кількість агрегатів, механізмів, пристроїв, що дає змогу надійно сховати предмети порушення митних правил та утруднює їх подальше виявлення. Тому потрібно ретельно вивчити їх будову для внеможливлення виникнення даної ситуації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обшук транспортних засобів – відносно нове поняття. Теоретичною і методичною основою дослідження стали праці таких науковців, як: О. Галиця, В. Шепітько, С. Петров, М. Коцан, А. Шеремет, В. Кузьмичов, Л. Кисельська, Ф. Кульмашасв, В. Лихолай, М. Салтевський, В. Коновалова.

Мета статті – визначення особливостей проведення обшуку транспортних засобів на підставі комплексного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Будова транспортних засобів досить складна, у них є велика кількість ніш, пустот, щілин, які можуть використовуватися для приховування предметів і документів. Крім того, конструктивні особливості кожного виду транспортних засобів дозволяють обладнати сховища незвичайних конструкцій [1].

Так 03.11.2013 р. на митному посту Ягодин Ягодинської митниці Міндоходів з України в напрямку до Республіки Польща у вантажному автомобілі, в якому переміщувався товар “вугілля кам'яне”, в 15 поліпропіленових мішках (біг-бегах) після повного вивантаження товару було виявлено приховані від митного контролю цигарки марки “NZ Super Slims” у кількості 4916 пачок, які розмішувались, у кожному мішку з товаром (вугілля), а саме: у 678 спеціально виготовлених штучних вугільних брилах (каміння) різних розмірів.

04.11.2013 р. на митному посту Ягодин при виїзді з України в Польщу в легковому транспорті було виявлено 450 пачок цигарок, які містилися в спеціально виготовлених сховищах: у 2-літрових пляшках з-під напоїв “Кока-кола”, “Пепсі-кола” та квасу “Тарас” [4].

Отже, під час обшуку слід звертати увагу на предмети, які містяться безпосередньо в транспортному засобі, адже досить часто одним товарам надають вигляд інших.

Обшук транспортних засобів – це виконання дій, що полягають у примусовому обстеженні різних типів цих засобів, які перебувають у постійному чи тимчасовому володінні певних осіб, щоб знайти й вилучити знаряддя та предмети правопорушення, інші предмети й документи, які можуть мати значення для справи, виявити розшукуваних людей чи трупи.

Найчастіше необхідність обшуку транспортних засобів виникає під час розслідування контрабанди й розкрадання майна. Обшукуються, як правило, невеликі за розміром транспортні засоби (автомобілі, річкові й морські катери, мотофелюги тощо). Великі судна піддаються обшуку переважно для виявлення розшукуваного злочинця. В інших випадках (зокрема, для виявлення предметів і документів, які мають значення для справи) обшукуються зазвичай окремі службові, житлові й пасажирські приміщення суден [2].

Слід підкреслити, що виділення обшуку транспортних засобів у самостійний вид і відмежування його від інших таких слідчих та адміністративних дій, зокрема огляду, має не тільки теоретичне, але й практичне значення, також трапляються випадки проведення останнього, коли потрібно виявити й вилучити предмети й документи, які мають значення для справи. Для цього часто треба виявити та розкрити у примусовому порядку окремі кваліфіковано обладнані сховища. Таким чином, намагання виконати в процесі огляду транспортних засобів завдання, які може бути виконано лише під час обшуку, приховує в собі небезпеку порушення прав громадян.

Проводячи огляд транспортного засобу, коли обставини справи потребують його обшуку, слідчий позбавлений можливості провести всі дії, необхідні для виявлення й вилучення того, що відшукується. Він не може вимагати у власника транспортного засобу, який

оглядається, видачі предметів й документів, що мають значення для справи, розкривати зачинені приміщення і сховища, якщо власник відмовляється це зробити.

Тому в разі виникнення потреби обстеження транспортних засобів слідчий має чітко визначити, яку слідчу дію – огляд чи обшук доцільно провести. Це дозволить йому запобігти порушенням законності та в найкоротший термін досягнути поставленої мети [2]. У вирішенні цього питання слід виходити, насамперед, з того, що ці слідчі дії відрізняються за метою їх проведення.

Таким чином, транспортні засоби слід піддавати обшуку тоді, коли:

- транспортний засіб перебуває в приміщенні або на місцевості, що обшуковуються, або ж власне транспортний засіб є об'єктом обшуку;
- затримано іноземне судно, яке незаконно перебувало в територіальних водах України, у зв'язку з цим порушено кримінальну справу щодо окремих членів екіпажу або всієї команди судна;
- затримано окремих осіб, які були в автомобілі, на малому судні, якщо є підстави, що в цих об'єктах сховано предмети або документи, що стосуються справи;
- транспортні засоби особистого користування (мотоцикли, велосипеди, човни тощо), які перебувають при особі, котра підозрюється у вчиненні злочину, під час її особистого обшуку [2, 1].

В інших випадках, коли є підстави вважати, що в транспортному засобі або в окремих його приміщеннях є предмети і документи, які мають значення для встановлення істини у справі, розшукувані особи або труп.

Обшук і слідчий огляд транспортних засобів слід відмежовувати від митного огляду останніх, здійснюваного під час митного контролю.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Митний огляд транспортних засобів – це адміністративна дія, яка провадиться працівниками митної установи відповідно до вимог Митного кодексу України, відомчих наказів та інструкцій. Водночас тактичні прийоми проведення обшуку й митного огляду транспортних засобів переважно збігаються: по-перше, особи, які чинять злочини і займаються контрабандною діяльністю, як правило, використовують одні й ті самі конструктивні особливості транспортних засобів для схову предметів і цінностей, придбаних незаконним шляхом; по-друге, слідчий під час проведення обшуку транспортних засобів і працівник митниці під час митного огляду з метою їх виявлення застосовують аналогічні прийоми в своїй діяльності.

Література

1. Кошелев В. Е. Методы и технические средства таможенного досмотра и поиска : учебное пособие / В. Е. Кошелев – М. : РИО РГА, 2000. – 104 с.
2. Галиця О. С. Поняття і види обшуку / О. С. Галиця // Радянське право. – 1976. – № 5. – С. 75–77; Галиця О. С. Поняття обшуку транспортних засобів і його відмінність від слідчого і митного огляду / О. С. Галиця // Радянське право. – 1981. – № 4. – Ст. 36–38.
3. Шепітько В. Ю. Криміналістична тактика (системно-структурний аналіз) : монографія / В. Ю. Шепітько – Х. : Харків юридичний, 2007. – 432 с.
4. Про нетипові способи приховування предметів порушення митних правил : лист Ягодинської митниці Міндоходів від 06.11.2013 № 14/1.4-14/23-4172.